

Una altra carta als Reis

GUIA PEDAGÒGICA

Camí de Marimunt, 46

25005 Lleida

Tel. 973 24 33 21

Mob. 639 31 29 30

E-mail: xipxap@xipxap.cat

Web: www.xipxap.cat

A mode de salutació...

Hola, amigues educadores i amics educadors,

Com sempre que oferim una nova producció, un nou espectacle, ens preocupem per elaborar una guia didàctica que us pugui servir com a complement de les activitats educatives que porteu a terme als vostres centres i per això us la fem arribar per al cas que desitgeu utilitzar-la abans o després de veure el nostre espectacle UNA ALTRA CARTA ALS REIS.

Potser el nombre d'activitats us sembli poc adient ja que no hem pretès incloure en una sola presentació d'aquesta guia didàctica totes les possibilitats que ofereix el treball amb nens i nenes de 2 fins a 7 anys aproximadament, per això caldrà que vosaltres escolliu aquelles activitats que més s'adeqüin al vostre sistema de treball i a l'edat de la quitxalla que tingueu al vostre grup i si us va bé relacionar-les amb l'espectacle que nosaltres us oferim.

Petonets,

Xip Xap

Pressupòsits de la producció de l'espectacle

- * Aquest que us proposem és un espectacle adreçat a les escoles.
- * És una eina per a que les nenes i els nens es puguin desplaçar a veure teatre, amb tot el que això comporta de treball de reconeixement de nous espais exteriors a l'escola i de socialització.

Som conscients de la dificultat que suposa reproduir tradicions nadalenques catalanes en una societat tant mercantilista i globalitzada com aquesta en la que estem vivint; segurament tindreu tradicions d'origen molt divers dins del vostre alumnat, però donat que creiem que és bo que els infants es comencin a familiaritzar amb petites tradicions relacionades amb la nostra pròpia cultura, ens sembla una bona idea que el primer contacte sigui en un espectacle de titelles, ja que aquests ens serveixen de suport per poder fer entendre que no tot té perquè ser pares noels.

Per als grups de menys edat, és important que es pugui mantenir aquesta màgia que els fa creure en els Reis Mags i que les cartes que els escriuen encara serveixen per alguna cosa, per això creiem que el fet que els nens i nenes vegin dos avis fent el que ens agradaria que la mainada fes (muntar el pessebre), els pot servir de referent d'una tradició que creiem s'està perdent cada cop més.

Amb els grups de més edat ens hem adonat que tot i que alguns ja saben el misteri dels Reis volen continuar jugant amb la imaginació, mantenint en el seu imaginari uns personatges que els afavoreixen amb regals, i amb els quals poden compartir no només una il·lusió; sinó que el fet de redactar cartes serveixi per fer un treball d'aprenentatge de la nostra llengua i una incidència en l'escriptura d'una cosa tan formal com és la correspondència.

Justificació de l'elecció de l'espectacle

Hem escollit una història que parla de construir el pessebre com una tradició catalana, per alliberar-nos una mica de les tradicions imposades pel mercat, però que a la vegada ens permeti parlar de quines tradicions es continuen celebrant en altres contrades... en altres països... en altres famílies... i que així els nens i nenes puguin recuperar aquelles tradicions nadalenques que duïen a terme els seus progenitors en els seus països d'origen.

Compartir tradicions creiem que pot ser molt útil en els primers anys d'escolarització de la quitxalla i ens fa apreciar valors que respecten la igualtat i la diversitat.

Passos previs

Donat que és una proposta teatral i de titelles adreçada als centres educatius que desenvolupen aquest tipus de treball des dels primers moments de l'aprenentatge dels nens i nenes, hem tingut cura de fer una adaptació de la idea dels Nadals catalans que pugui ser divertida i una mica crítica a la vegada

- ✓ Hem confeccionat el text a la mesura de les edats dels nens i nenes de 2 a 7 anys aproximadament seguint l'assessorament d'un educador infantil, un educador musical, un psicòleg, un pedagog teatral i un especialista en psicomotricitat i logopèdia.
- ✓ Disseny i perfil dels personatges que han de contar la història a l'estil dels avis rondallaires manipuladors que utilitzen titelles, creant i potenciant vincles ja coneguts pels nens i nenes com són les relacions:
 - nen/a ---- educador/a
 - nen/a ---- pare/mare
 - nen/a ---- avi/àvia
- ✓ Selecció i disseny dels elements per la posada en escena
 - Grafismes senzills
 - Amb colors bàsics sense excessius volums ni profunditats.
 - De manipulació simple, en aquest cas consisteixen en titelles de guant i un castellet de titelles que representa el pessebre.

Es tracta de que els nens i nenes vegin i compreguin que no estan veient cap dels elements reals de la història sinó simples representacions d'aquests elements (titelles dels pastors, la bugadera, un àngel, l'ombra del Rei Mag...) i així intentar evitar el factor por o temor...

Disseny de l'activitat i orientació didàctica

*** Treball previ per part de l'educador/a:**

I – Presentació dels elements i espais que formen part de la llegenda/conte i de l'espectacle proposat, i de tots aquells altres que puguin servir-los com a referent als nens i nenes:

- Els avis
- La roba que porten
- El pessebre
- L'estel
- La carta
- Els regals

II – Fer-los relacionar aquests elements (i tots els que l'educador/a cregui convenients o necessaris segons el nivell del grup) amb altres que ja els siguin familiars:

- La seva casa
- Els seus avis
- Els materials amb que adornen les cases per Nadal
- Amb qui fan el pessebre
- Les figuretes que hi surten

III - Presentació dels "personatges" de la història

- Els 2 avis
- El Pepito
- La Josefina
- El Pau
- El Jan
- El Mariano
- El nen Jesús
- L'àngel

Fer-los comprendre que aquests personatges potser no van existir del cert, però que són els que formen part de la tradició i de la història; i, sobretot, de la història que nosaltres els contarem que és una història creada per mantenir i donar a conèixer una tradició tan nostra com és la de fer el pessebre... Amb o sense caganer...

Treballar amb les característiques físiques d'aquests personatges relacionant-les amb el seu entorn:

- El germà gran, la germana gran
- El germà petit, la germana petita
- El nombre de familiars que viuen en la seva casa

Utilitzant la tècnica de les comparacions o assimilacions (això seria “com si...” o “ igual que...”)

- Les muntanyes de pessebre són com...
- La palla és groga com...
- Les branques són igual que les de...
- El Pepito és calb com...
- La Josefina renta la roba com ho fa...

A partir dels personatges que surten en la nostra història es pot treballar el tema dels oficis, i a partir d'aquí fer-ho extensiu als oficis actuals a través dels que fan el pare i la mare dels nens i nenes. A Una Altra Carta als Reis apareixen:

- El pastisser del pessebre
- El pastor
- La bugadera

III – Explicar el fet que vindran uns actors o rondallaires a explicar-los la història i el que això suposa a nivell relacional.

- El comportament
- La salutació
- El silenci i la col·laboració quan sigui requerida
- El respecte per la feina dels altres i a l'atenció dels companys
- L'aplaudiment

*** Treball durant l'espectacle:**

Aquest serà un treball que duran a terme tant els actors/titellaires des del seu lloc davant dels nens i nenes explicant-los la història com a personatges i manipuladors de titelles, i també les educadores i educadors al seu costat donant reforç a la història i amb el control dels nens i nenes

Salutacions

- Hola
- Com esteu
- Adéu
- Salutació amb la mà

Fer silenci. Psicomotricitat

- Posem el dit dret al darrera de l'esquena
- El traiem i l'atensem als llavis
- I fem sssshhh

Estar atents

- Posar la mà dreta a la vora de l'orella
- Posar la mà esquerra a damunt dels ulls

El torn de paraules

- Ara parlen els rondallaires.
- Ara pregunten els nens i nenes.

La participació dirigida o orientada pels actors

- Preguntar als nens i nenes.
- Fer que ajudin els titelles a desenvolupar la història
- Explicar alguna de les coses que han fet els titelles i que els personatges no saben.

*** Treball després de l'espectacle:**

Procurar trobar punts de connexió amb els espais que coneixen, (la casa l'habitació, els carrers, el lloc on els nens i nenes farien el pessebre...) i relacionar-los amb els que van veure a l'espectacle.

- Fer una avaluació posterior amb l'educadora o educador
- Treball amb dibuixos i colors iguals que els que han pogut veure al conte
- Fitxes per pintar d'acord amb els personatges de la història

(Aquests dos punts es desenvolupen més avall, en les pautes d'avaluació)

*** Àrea del llenguatge verbal:**

En referència a les actituds, pel que fa a l'expressió i la comunicació destaquem:

- Actituds d'espera
- Actituds d'atenció
- Actituds d'interès
- Actituds d'iniciativa
- Actituds de col·laboració

En referència a les habilitats, estratègies i hàbits, és a dir, als procediments, fem especial incís en:

La Comprensió:

Atenció als diferents senyals comunicatius. (gest i entonació)

Relacionar imatges i text mitjançant els titelles i les ombres.

Associació amb experiències anteriors i amb situacions semblants o diferents.

Comprensió de la història en la seva totalitat o en parts separades.

L'expressió:

Domini de les onomatopeies per reconèixer els diferents sons d'animals i fenòmens atmosfèrics (Xais, fer callar: xissssssst...)

La memorització:

Evocació de les pròpies experiències. Cada una d'aquestes parts es podrà fer en tot allò que a judici de l'educadora o educador pugui servir per completar la comprensió de l'espectacle i d'acord amb el nivell del seu grup.

Evocació d'informació mitjançant l'associació sensorial.

Com eren els titelles (color de cabell, vestit...)

Com es deien els dos avis que expliquen la història.

Com era el Mariano (El seu nas, el seu vestit..)

Retenció i memorització d'informacions concretes.

Per què ajuden el Federico?

Per què amaguen la carta?

Què fa el Mariano?
Com enganyen el Mariano?
Com es poden despertar els titelles?

*** Treball amb aquest fragment del poema de Joan Llongueres**

- Comprensió i memorització del fragment de manera col·lectiva
- Buscar a casa o en algun mercat de Santa Llúcia les figures de les que parla, que cada nen o nena en porti una a la classe.
- Una de les activitats que es poden fer és una sortida a veure el mercat, on es pot trobar la molsa i la neu i els tions...
- Un cop les tinguem a la classe que cada nena o nen, reciti la part del poema corresponent a la figura que ha portat.

LES FIGURES DEL PESSEBRE

La dona que renta, la vella que fila
i el brau caçador que sempre vigila.
La noia que porta la gerra i el pa
I aquell pescador que al riu va a pescar.
El vell que la terra remou amb catxassa
I el que es beu el vi de la carabassa.
El del feix de llenya i aquell pastoret
Que va amb la catxutxa perquè té molt fred.
La jove mestressa que duu la gallina,
La del cistell d'ous i el sac de farina.
Aquells que sonant van fent son camí;
El del flabiol i el del tamborí.
Del sac de gemecs el qui sempre plora
i el de la simbomba que ronca a tothora.
També els tres pastors que fan el sopar
i couen les sopes i llesquen el pa.

Podeu sentir una versió d'aquesta cançó cantada per nens i nenes als següents enllaços:

http://www.youtube.com/watch?v=xs_YWq-hKDQ&feature=related

<http://www.youtube.com/watch?v=oXyeb1UqmMc>

*** Àrea del llenguatge plàstic:**

Es fa una especial incidència en la similitud i diferències:

- de color (rosa, marro, verd)
- de forma (rodó, recte, punxegut)
- de grandària (gran, mitjà, petit)
- de materials (de fusta, de roba, d'escuma, de llana)

En la memòria visual:

*Com recorden els titelles, els objectes i personatges que han vist a l'espectacle

- De quina grandària
- De quins colors
- De quin material

* Utilització d'instruments-titelles que són la representació de coses o persones concretes. Com creuen que es manipulen? Teniu algun titella a l'escola per poder-lo fer servir?

*** Àrea del llenguatge musical:**

S'incideix en la repetició de melodies que puguin arribar amb facilitat al nen o nena i que serveixen per acabar d'il·lustrar la història.

En ser als voltants de Nadal, es treballa amb una banda sonora que està creada a partir de nades enregistrades, cantades per nens i nenes... nades que segurament coneixen i que podran cantar o seguir picant de mans.

*** Àrea Social**

Els Personatges de la nostra història (tant els avis com els titelles) van vestits de diferent manera, segons l'ofici de cada un. Proposem treballar els vestuaris típics dels oficis. Podem començar parlant dels principals elements:

- barrets
- roba de treball
- espadnyes o botes
- les eines de cada un

*** Educació en valors - Atenció a la diversitat**

Una de les coses que ens poden ajudar a compartir i a entendre la diversitat, és fer un recull de les tradicions de cada un dels nens i nenes, atesa a la seva diversa procedència. També aportarà la informació que puguin preguntar als seus progenitors:

- Que es fa per Nadal al seu país?
- Quines cançons es canten? Es pot portar algun enregistrament.
- Segur que hi ha una cuina típica de Nadal al país de procedència dels seus pares i mares, igual que aquí tenim la sopa de galets.
- Es pot fer un llistat de tradicions.
- Explicar el que és el Caga tió
- Explicar la tradició de fer el pessebre

Objectius referencials i Competències

- * Escoltar atentament la presentació que els titellaires/personatges fan de la història que estan a punt d'explicar, captant les intencions comunicatives a través del gest i de l'entonació.
- * Ser capaç de respondre als requeriments que fan els rondallaires i els titelles en particular, emprant en les diferents frases les entonacions adequades a les intencions comunicatives (interrogativa, exclamativa, afirmativa, negativa...)
- * Ser capaç de saber esperar que un company parli i saber escoltar-lo amb interès, esperant el torn per parlar.
- * Esforçar-se per comunicar i recordar fets concrets relacionats amb les pròpies vivències en situacions puntuals o extraordinàries.
- * Recordar informacions relacionant-les amb el context perceptiu o funcional.
- * Sentir-se capaç de participar en l'espectacle si cal. Ajudant els diferents personatges en el desenvolupament de la història.
- * Saber comparar els titelles i els seus colors i formes.
- * Adonar-se dels canvis dels titelles i els propis
- * Poder imitar mitjançant la veu, els moviments i les paraules, allò que fan els titelles i els actors de l'espectacle...

Pautes d'observació avaluadora

L'avaluació dels objectius referents a la memorització, es pot fer a través dels referents de l'espectacle. L'educadora o educador seleccionaran aquells fets, esdeveniments, coneixements o conceptes que han succeït o s'han treballat, com per exemple:

- recordar detalls d'un personatge, d'un titella, d'un objecte...
- recordar accions concretes
- recordar cançons
- recordar alguna seqüència o detall important de la història

Per fer aquesta avaluació s'aprofitarà el dia que vinguin els actors o els dies següents.

- En el primer cas, els actors/titellaires poden fer preguntes directes a cada nen
- En el segon cas, l'educadora o educador els preguntarà a cada nen/nena coses concretes de l'espectacle o de la història, segons les necessitats del seu programa de formació i atenent a aquelles coses que els poden ser útils.

Cal preveure que el nivell de resposta pot ser diferent, d'acord amb l'edat i el nivell d'assimilació de l'espectacle, cosa que els educadors i les educadores ja tenen clar en les seves pròpies activitats.

Les respostes dels nens s'anotaran per escrit a mode de fitxa, que sigui significativa d'aquests aspectes:

- Nivell de recepció
 - Memorització
 - Comprensió
 - Expressió de la història
- L'educadora o educador també ha de fer una auto-avaluació i comprovar si els objectius que es van definir prèviament han estat assolits o no.
 - Fer una valoració en la introducció i l'aprenentatge de noves tradicions, i poder-ho aprofitar per algunes de les seves classes.
 - L'educadora o educador ha d'avaluar si les activitats que ha dissenyat són les adequades per treballar els continguts seleccionats i si aquestes són apropiats per al ritme dels treballs dels nens i nenes del seu centre.
 - L'educadora o educador valorarà si les respostes dels nens s'adeqüen als tipus de preguntes que se'ls fa, sense perdre de vista la individualitat de cada nen o nena, ni el seu nivell de rendiment.